

33. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ, 2004. С. 66–72.
34. Савченко О.Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ, 2004. С. 34–47.
35. Семенов А.Л. Роль информационных технологий в общем среднем образовании. Москва: Изд-во МИПКРО. 2000. 12 с.
36. Семенюк Э. Л. Информационная культура общества и прогресс информатики НТИ. Сер. 1. 1994. № 7. С. 34
37. Слостенин В.А., Исаев И.Ф., Шиянов Е.Н. Педагогика: учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. Заведений. Москва: „Академия”, 2002. 576 с.
38. Сороко Н. Роль інформаційної культури в удосконаленні професійної компетентності вчителів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2007. Т. 4, № 3. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/162> (дата звернення: 20.12.2018).
39. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителів інформатики. Інформаційні технології і засоби навчання. 2009. №5 (13).URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjZ7_b137rmAhUB7aYKHb-kBXUQFjAAegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Fjournal.iitta.gov.ua%2Findex.php%2Fitlt%2Farticle%2Fview%2F183%2F169&usg=AOvVaw3MumjiQ2ObbF_PloXXBuF0 (дата звернення: 02.02.2019).
40. Степанов С. Ю., Семенов И. Н., Новикова Е. Р. Типы и функции рефлексии в организации принятия решения оператором. Проблемы инженерной психологии. Львів, 1984. № 2. – С. 127–129.
41. Степанов С.Ю., Семенов И.Н. Психология рефлексии: проблемы и исследования. Вopr. психологии. 1985. № 3. С. 31–40.
42. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста. Высшее образование сегодня. 2004. № 3. С. 20-26.
43. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста. Высшее образование сегодня. 2004. № 3. С. 20-26.
44. Тришина С.В., Хуторской А.В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования. 2004. URL: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm> (дата звернення: 10.09.2018).
45. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. Санкт-Петербург: Питер, 2002. 272 с.
46. Хуторской А. В. Ключевые компетенции. Технология конструирования. Народное образование. 2003. №5. С.55-61.
47. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты. Интернет-журнал «Эйдес». 2002. URL: <http://eidos.ru/journal/2002/0423.htm> (дата звернення: 12.12.2017).
48. Чупахіна С.В. Готовність майбутніх педагогів до використання інформаційних технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Освітній простір України. 2018. №13. С. 97-108.
49. Шпиранец С. Кузьмин Е.И., Паршакова А.В. Грамотность и социальные медиа. Отказаться от концепции информационной грамотности или пересмотреть ее? Медиа- и информационная грамотность в обществах знания Москва: МЦБС, 2013. С. 112-121.

УДК 378.6.046-021.68:37.018.43:81

Гарна С. Ю.

*завідувач відділу гуманітарної освіти,
старший викладач кафедри історії,
суспільно-гуманітарних дисциплін та методики їх викладання
Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ

Harna S. Yu.

*head of the Department of Humanitarian Education,
Senior Lecturer of the Department of History,
Social and Humanitarian Disciplines and Methods of Teaching
f Donetsk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education*

FORMATION OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF TEACHERS-SLOVENIANS IN THE CONTEXT OF DISTANCE LEARNING

Анотація У статті авторка висловлює думку про те, що система післядипломної педагогічної освіти сприяє формуванню ключових професійних компетентностей учителя-словесника, що допоможуть йому бути успішним в умовах модернізації освіти, зокрема під час упровадження дистанційного навчання школярів. Професійні знання педагога мають формуватися на всіх рівнях: теоретичному, методологічному, методичному, технологічному. А це, зокрема, потребує розвинутого професійного мислення, здатності добирати, аналізувати і синтезувати здобуті знання для досягнення педагогічної мети, цілісно уявляти технологію їхнього використання.

На основі дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців у галузі освіти здійснено аналіз термінів «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», обґрунтовано основні складники професійної компетентності вчителя, визначити умови, що стимулюють його професійне зростання. Здійснено спробу охарактеризувати методи та прийоми, що сприяють розвитку та саморозвитку учителя-словесника в процесі підготовки до інноваційної діяльності в умовах упровадження елементів дистанційного навчання учнів.

Підтверджено думку, що компетенція відрізняється від компетентності тим, що включає знання й навички певних сфер діяльності, а компетентність передбачає застосування компетенцій у конкретній роботі. Професійна компетентність – це готовність і здатність фахівця приймати ефективні рішення при здійсненні професійної діяльності.

Сьогодні вимагає посилення уваги до професійної підготовленості фахівців, які зможуть досягти успіхів, лише маючи високий рівень професійної компетентності, що ґрунтується на широкому діапазоні різних компетенцій. Тому в перспективі – з'ясування змісту, структури та функцій інформаційно-цифрової компетентності вчителя-словесника в умовах упровадження елементів дистанційного навчання школярів, її вдосконалення та розвитку в умовах неперервної освіти.

Summary. In the article the author expresses the opinion that the system of postgraduate pedagogical education contributes to the formation of key professional competences of the vocabulary teacher, which will help him/her to be successful in the conditions of modernization of education, in particular during the introduction of students' distance learning. The professional knowledge of the teacher should be formed at all levels: theoretical, methodological, methodical, technological. And this, in particular, requires an advanced professional thinking, the ability to select, analyze and synthesize the acquired knowledge to achieve a pedagogical goal, to present the technology of their use holistically.

Based on the study of foreign and domestic scholars in the field of education, the analysis of the terms “competence”, “competency”, “professional competence”, substantiated the main components of the teacher's professional competence, the conditions that stimulate his/her professional growth have been determined. An attempt to characterize methods and techniques that contribute to the development and self-development of a vocabulary teacher in the process of preparation for innovative activities in the context of the introduction the elements of students' distance learning has been made.

It is confirmed that competence differs from competency because it involves knowledge and skills of certain areas of activities, and competency implies the application of competencies in a particular job. Professional competence is the willingness and ability of a specialist to make effective decisions when pursuing a professional activity.

Today, it requires to increase attention to the professional skills of professionals who will be able to succeed only with a high level of professional competence, based on a wide range of different competencies. Therefore, in the future - to find out the content, structure and functions of information-digital competence of the vocabulary teacher in the conditions of introduction the elements of pupils' distance learning, its improvement and development in the conditions of continuous education.

Ключові слова: компетенція, компетентність, професійна компетентність, професійна компетентність учителя-філолога, інформаційно-цифрова компетентність вчителя-словесника, дистанційне навчання, ІК-технології, неперервна освіта.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими проблемами.

Сьогодні учитель найчастіше має справу з учнями, яким не цікаво 45 хвилин слухати нудний теоретичний матеріал. Школярі прагнуть комунікації, діалогу з педагогом, вони люблять різноманітність, приймають нестандартні рішення, мислять креативно. Тому й хочуть навчатися в учителя-модератора, учителя-фасилітатора, учителя-тьютора, творчої особистості, активного, комунікабельного, динамічного. Становлення сучасного вчителя як суб'єкта інноваційних процесів, спрямованих на підвищення якості навчання та виховання школярів, потребує

впровадження в систему освіти ефективних технологій, що сприятимуть формуванню в учнів життєво важливих компетентностей.

У концепції Нової української школи зазначено, що «найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями» [13]. На нашу думку, саме система післядипломної педагогічної освіти сприяє формуванню ключових професійних компетентностей учителя-словесника, що

допоможуть йому бути успішним в умовах модернізації освіти, зокрема під час дистанційного навчання школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема компетентнісного розвитку особистості неодноразово висвітлювались у зарубіжній (Ф. Вейнерт, Дж. Гуді, Ж. Делор, Дж. Карсон, Дж. Куллахан, У. Мозер, Ж. Перре, Дж. Равен, Д. Райхен, Г. Халлаш та ін.) та вітчизняній (Н. Бібік, О. Біляковська, Є. Бондаревська, С. Вітвицька, Н. Волкова, Б. Гершунський, М. Головань, Н. Запрудський, С. Лейко, М. Оліяр, Н. Розов, А. Твердохліб, А. Хуторський, А. Щекатунова та ін.) психолого-педагогічній літературі.

До питань професійної компетентності вчителя, зокрема й учителя-філолога, зверталися І. Барабаш, С. Гончаренко, О. Дубасенюк, М. Дяченко, П. Зеєр, І. Зимня, В. Коваль, О. Марущак, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Сафарян, В. Семиченко, Н. Сергієнко, В. Сидоренко, Л. Сімоненко, А. Смирнова, С. Трубачева, І. Чухан, С. Шишова, Р. Шаповал та ін. Зокрема, дослідники розглядали компетентність у контексті проблеми реалізації особистісних характеристик учителя, розвитку його професійної свідомості й самоаналізу, динаміки професійного самовизначення, наголошували на необхідності вирішення проблеми підвищення професійної компетентності вчителя в умовах багаторівневої професійної освіти.

Проте й досі серед науковців немає єдності у визначенні понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», відсутні ґрунтовні нароби, присвячені проблемі розвитку професійної компетентності вчителя-словесника в умовах модернізації освіти в Україні та впровадження ІК-технологій.

Мета статті – на основі дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців у галузі освіти здійснити аналіз термінів «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», обґрунтувати основні складники професійної компетентності вчителя, визначити умови, що стимулюють його професійне зростання, охарактеризувати методи та прийоми, що сприяють розвитку та саморозвитку учителя-словесника в процесі підготовки до інноваційної діяльності в умовах упровадження елементів дистанційного навчання учнів.

Виклад основного матеріалу. Як зауважувалося вище, сьогодні в науці відсутній однозначний підхід до визначення понять «компетенція», «компетентність» та «професійна компетентність». Існує низка наукових праць, де робиться спроба конкретизувати визначення.

В освітньому середовищі терміни «компетенція», «компетентність» отримали своє поширення в 60–70-х роках ХХ століття. Уперше термін «компетенція» в 1965 році використав Н. Хомський щодо теорії мови, трансформаційної граматики. З погляду американського лінгвіста,

існує фундаментальна відмінність «між компетенцією (володінням мовою мовцем – слухачем) і вживанням (реальним використанням мови в конкретних ситуаціях). Тільки в ідеалізованому випадку... вживання є безпосереднім відображенням компетенції» [25, с. 9].

Розгорнуте трактування компетентності знаходимо в роботі Дж. Равена «Компетентність у сучасному суспільстві» (1984). На думку А. Твердохліба, ключовою ідеєю в концепції компетентності, яку запропонував Дж. Равен, є «твердження про необхідність урахування інтересів, цілей, пріоритетів людини при оцінюванні її компетентності у відповідній сфері діяльності» [23, с. 90]. Ця робота відомого британського психолога стала поштовхом для проведення ґрунтовних досліджень із окресленої проблеми зарубіжними та українськими науковцями.

Розглянемо різні визначення понять «компетенція» і «компетентність», що подаються в словниках та дослідженнях науковців. Зазначимо, що в деяких працях терміни «компетенція» і «компетентність» ужито як синоніми (Дж. Равен), в інших вони чітко розмежовуються (В. Краєвський, А. Хуторський). На думку Н. Нагорної, така невідповідність виникла в наслідок неточного перекладу рекомендацій Ради Європи, коли англійське «competency» помилково перекладалося на співзвучне компетенція. Причиною цього є відповідність двох українських еквівалентів: компетенція і компетентність, одному англійському – competency(e) [12, с. 266].

У «Великому тлумачному словнику української мови» слово «компетенція» визначається як «добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи» [3, с. 445], а «компетентність» – «властивість за знач. до компетентний», тобто «який має достатні знання у якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований» [3, с. 445].

Серед основних термінів закону України «Про освіту» «компетентність» трактується як динамічна комбінація «знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [6].

Із погляду А. Хуторського, компетенція – це «сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), заданих відносно певного кола предметів і процесів, необхідних для того, щоб продуктивно діяти щодо них» [27, с. 58].

Проаналізувавши різні погляди на поняття «компетентність», І. Демура доходить висновку, що «компетентність – не просто зовнішній рівень умінь і знань фахівця, а система знань, умінь, навичок, здібностей, що забезпечують продуктивну реалізацію алгоритму діяльності, складна інтегральна

характеристика, система внутрішніх, психологічних по значенню параметрів діяльності і яка включає зовнішні параметри (якість одержаного продукту діяльності фахівця), це змістовні узагальнення теоретичних і емпіричних знань, представлених у формі понять, принципів, смислоутворюючих положень, які відображають внутрішні зв'язки і відносини предметів і явищ дійсності» [4, с. 67].

У програмі «DeSeCo» (Definition and Selection of Competencies – Визначення та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади), що функціонує з 1997 року, компетентності визначені як «здатності успішно задовольняти індивідуальні чи соціальні потреби, здійснювати діяльність чи виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на поєднанні взаємовідповідних пізнавальних ставлень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, усього того, що можна мобілізувати для активної дії» [30, с. 8].

Компетентність як «здатність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу» окреслена й у нормативних документах Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI)). Зокрема, поняття «компетентність» передбачає наявність набору знань, навичок і ставлень, що дозволяють особистості ефективно діяти чи виконувати деякі функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі [29, с. 144].

Установлюючи співвідношення між поняттями «компетенція» й «компетентність», С. Лейко зауважує про необхідність їх розмежування: «На основі того, що компетенція визначається певною організацією, установою, державою як наперед задана вимога до знань, умінь, навичок, якими повинна володіти особистість, для успішної діяльності в межах тієї сфери, де ця діяльність буде здійснюватися. Компетентність, у свою чергу, є надбанням самої особистості, визначає якісний рівень, засвоєння в наслідок навчання, знань, умінь навичок та здатності застосувати їх, на основі власного досвіду, у процесі здійснення певної діяльності. Компетенція пов'язана з певним видом діяльності, тоді як компетентність – з особистістю, з її внутрішніми якостями та здібностями» [10, с. 133]. Проте далі автор вказує на тісний зв'язок окреслених понять «компетенція» й «компетентність», так як «компетенція є певним, задалегідь визначеним, набором знань, умінь, навичок, а компетентність – якісною характеристикою їх засвоєння, що проявляється в процесі практичної діяльності» [10, с. 133].

Отже, компетенція відрізняється від компетентності тим, що включає знання й навички певних сфер діяльності, а компетентність передбачає застосування компетенцій у конкретній роботі.

Розглядаючи проблему інновацій у післядипломній освіті, не можна оминати термін «професійна компетентність» як готовність і здатність фахівця приймати ефективні рішення при здійсненні професійної діяльності. Сьогодення вимагає посилення уваги до професійної підготовленості фахівців, які зможуть досягти успіхів, лише маючи високий рівень професійної компетентності, що ґрунтується на широкому діапазоні різних компетенцій.

«Професійна компетентність, – як трактувала В. Лозовецька, – це інтегративна якість, яка включає рівень оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками, а також особистісну компетентність, яка виявляється, перш за все, у комунікативності, творчості і креативності. Важливим є також особистісна варіативність, гнучкість, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення. Особистісний компонент професійної компетентності зумовлює здатність спеціаліста до самостійного вибору власної стратегії професійної діяльності в нових умовах праці» [11, с. 7].

Науковці до сьогодні не дійшли єдиного висновку про сутність професійної компетентності вчителя. Із погляду Н. Сергієнко, «критерієм ефективності професійної підготовки учителя загальноосвітнього навчального закладу повинна бути сформована професійна компетентність як складна взаємодія професійних і особистісних характеристик» [20]. Під професійною компетентністю педагога «розуміємо синтез когнітивного, наочно-практичного й особистісного досвіду» [20].

В. Сидоренко розглядає професійну компетентність учителя-словесника як процес набуття ним певних компетенцій, тобто характеристик, що визначають індивідуальний стиль роботи, спосіб досягнення навчально-виховної мети, забезпечують якість і ефективність його професійної діяльності; це компетенції в дії. До структури професійної компетентності вчителя мови та літератури вона відносить мовно-літературну, мовленнєву, функціонально-стилістичну, етнопедагогічну, соціокультурну, афектно-поведінкову, моніторингову, рефлексивну, конструкторсько-операційну, програмно-інструментальну тощо компетенції [21, с. 73].

Дослідники роблять спроби класифікувати компетентності. І. Зимня на основі досліджень вітчизняних психологів визначила три групи компетентностей: *особистісні*, що стосуються особистості як суб'єкта життєдіяльності; *комунікативні*, які стосуються взаємодії людини з іншими людьми; *діяльнісні*, що стосуються діяльності людини [7]. Крім того, учені виділяють такі інваріанти компетентностей, як *професійна, психологічна, педагогічна, управлінська, комунікативна*.

Із погляду М. Оліяр, «серед компетенцій виділяють *ключові (надпредметні), галузеві*

(загальнопредметні) та предметні відповідно до загального метапредметного, міжпредметного та предметного рівнів змісту освіти» [14]. На її думку, «перелік ключових компетентностей у різних країнах відрізняється, оскільки залежить від ціннісних пріоритетів, особливостей соціально-економічного життя, світогляду, потреб в освітніх послугах тощо» [14].

У Концепції Нової української школи, яку було ухвалено у квітні 2017 року, наведено десять ключових компетентностей: спілкування державною і рідною (у разі відмінності) мовами; спілкування іноземними мовами; математична грамотність; компетентності в природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися впродовж життя; соціальні та громадянські компетентності; підприємливість; загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і здорове життя [13]. Перелік компетентностей Нової української школи ґрунтується на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей ціложиттєвої освіти» (18.12.2016 р.), у яких окреслено такі компетентності: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; знання математики та загальні знання у сфері науки й техніки; навички роботи з цифровими носіями; соціальні та громадянські навички; ініціативність і практичність; обізнаність і самовираження у сфері культури [16].

Перелік компетентностей знаходимо також у наукових роботах А. Хуторського. Відомий педагог виділив сім груп ключових освітніх компетенцій, до яких належать: ціннісно-смілова, загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, особистісного самовдосконалення [26].

Отже, професійні знання вчителя мають формуватися на всіх рівнях: теоретичному, методологічному, методичному, технологічному. А це, зокрема, потребує розвиненого професійного мислення, здатності добирати, аналізувати і синтезувати здобуті знання для досягнення педагогічної мети, цілісно уявляти технологію їхнього використання.

При узагальненні теоретичного матеріалу щодо понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність» спираємося на висновки, зроблені Л. Коваленко, що, на нашу думку, досить точно передають дефініцію терміна «професійна компетентність учителя-філолога»: це інтегральна особистісна якість, «яка включає сутність професійних компетенцій і об'єднує в собі теоретичні характеристики (знання), практичні (уміння, навички, досвід) і особистісні характеристики (якості, здібності), подальший розвиток яких здійснюється в процесі практичної педагогічної діяльності під час підвищення кваліфікації в системі ППО із застосуванням сучасних навчальних технологій» [9, с. 133].

Як зауважила С. Сафарян, «уся система роботи як у курсовий, так і у міжкурсовий періоди відноситься до так званих *зовнішніх чинників формування професійної компетентності*. Крім

них, є ще і *внутрішні*, до яких ми насамперед відносимо саму особистість учителя: силу його характеру, рівень розвитку інтелектуальних здібностей, рівень креативності, який полягає в здатності приймати нестандартні рішення, висловлювати оригінальні ідеї, швидко знаходити вихід із проблемних ситуацій» [18].

Таким чином, перші десятиліття ХХІ століття відзначилися глобальним переформатуванням педагогічного простору завдяки стрімкому впровадженню в освіту інновацій, зокрема комп'ютеризації, та застосування медіатехнологій, мережевої взаємодії, модифікованих й адаптованих до нових умов методів і прийомів навчання. Серед останніх динамічно розвиваються й технології дистанційної освіти, до впровадження яких так само мають бути готовими вчителі.

Для забезпечення теоретичної і практичної бази навчання педагога в нових умовах модернізації навчання під час проведення курсів підвищення кваліфікації в Донецькому ОБЛІППО запроваджуємо доцільні форми діяльності, здійснюємо відбір ефективних методів і засобів навчання у тому числі для викладання зарубіжної літератури з елементами дистанційного навчання. Розглянемо деякі з них.

Під час опрацювання модуля «Інтерактивний плакат як один із засобів дистанційного навчання зарубіжної літератури» знайомимо слухачів із теоретичними питаннями щодо змісту поняття інтерактивного плакату, визначаємо його дидактичні можливості в контексті літературного розвитку школярів. Потім пропонуємо практичну роботу – створення інтерактивного плаката за допомогою сервісу Glogster. По завершенню кожна група презентує свою роботу, пропонує методичні рекомендації щодо використання плаката під час дистанційного навчання зарубіжної літератури.

Опрацювання модуля «Сайт і блог учителя зарубіжної літератури як інструментарій професійної діяльності педагога у системі дистанційного навчання учнів» дає педагогу змогу орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, інформувати учасників освітнього процесу, колег про свою педагогічну діяльність, вести продуктивний діалог між учителями в межах міста, району, області, України й зарубіжжя. Сайт є потужним методичним і дидактичним інструментарієм для організації цікавого й розвивального процесу навчання літератури з віддаленим доступом, підвищення мотивації учнів до оволодіння новими знаннями.

Нами розроблено низку практичних порад щодо створення, проектування та дизайну вчительського сайту (блогу), що буде максимально пристосованим до умов дистанційного навчання учнів із зарубіжної літератури, розширить його методичну інструментальну базу в системі повноформатного чи епізодичного дистанційного навчання учня-читача, а саме: 1) самостійне оволодіння матеріалом чи підготовка до уроку за алгоритмами дій та гіперпосиланнями на різні вебсторінки; 2) опрацювання основного (додааткового) контенту для виконання домашньої

роботи; 3) консультування з учителем чи обговорення проблемних питань на форумі, у чаті тощо.

Висновки. Марія Ревер писала: «...бути учителем – означає бути ним завжди». Ми окреслили лише деякі інноваційні форми та методи роботи щодо професійного зростання вчителя-словесника, удосконалення професійної компетентності під час проходження курсів підвищення кваліфікації. Пошук орієнтирів оновлення перепідготовки учителя триває. Тому перед педагогом постає відповідальність за уміння правильно застосувати інновації у власній педагогічній діяльності, бути носієм нововведень, творцем, модератором. Ми поділяємо думку С. Сафарян, що «вирішенню цих завдань має допомогти постійна самоосвіта вчителя, ознайомлення з найкращими зразками передового педагогічного досвіду та творче їх застосування у власній педагогічній діяльності, навчання на курсах підвищення кваліфікації, що дасть змогу опрацювати різні за змістом модулі, отримавши при цьому нові знання із різних галузей знань: фахового предмета, методики його навчання, педагогіки, психології, культурознавства, культури мовлення тощо» [18].

Наше дослідження не вичерпує повноту викладу. Проблема розвитку професійних компетенцій вчителя-словесника потребує подальших наукових розвідок. Тому в перспективі – з'ясування змісту, структури та функцій інформаційно-цифрової компетентності вчителя-словесника в умовах упровадження елементів дистанційного навчання школярів, її вдосконалення та розвиток в умовах неперервної освіти.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь: Перун, 2002. 1440 с.
2. Демура І. Сутність професійних компетентностей. Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць. Вип. XXXVIII / заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Слов'янськ: Видавництво центр СДПУ, 2007. С. 64–71.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании: авторская версия. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с. URL: <http://fgosvo.ru/uploadfiles/npo/20120325214132.pdf>.
5. Коваленко Л. В. Сутність і компоненти професійної компетентності вчителя української мови та літератури. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2016. Вип. 1. С. 130–137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2016_1_18.
6. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз.

Педагогічний процес: теорія і практика. 2013. Вип. 4. С. 128–135.

7. Лозовецька В. Т., Лук'янова Л. Б., Козак Л. В. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму в умовах ринкового середовища. Формування професійної компетентності фахівця сфери послуг і туризму: навчально-методичний посібник. К, 2010. С. 7.

8. Нагорна Н. В. Формування у студентів понять компетентності й компетенції. Виховання і культура. 2007. № 1–2. С. 266–268.

9. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainian-school-reforms-compressed.pdf>.

10. Оліяр М. П. Теоретичні аспекти феномена «комунікативно-стратегічна компетентність». URL: <http://194.44.152.155/elib/local/1155.pdf>.

11. Рекомендація 2006/962 ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18.12.2006 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_975.

12. Сафарян С. Шляхи підвищення професійної компетентності вчителя зарубіжної літератури у системі післядипломної педагогічної освіти. URL: http://ippo.org.ua/files/МЕТОДИЧНА_РОБОТА/Порядок_методиста/зап1.doc.

13. Сергієнко Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11sercmt.pdf>.

14. Сидоренко В. В. Модель професійної компетентності вчителя української мови і літератури в контексті впровадження компетентнісно зорієнтованого підходу. Наукова скарбниця освіти Донеччини. 2011. №1 (8). С. 72–77.

15. Твердохліб А. І. Сучасні уявлення науковців про «компетенцію» і «компетентність». Вісник Черкаського університету. 2016. № 15. С. 88–95.

16. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1972. 129 с.

17. Хуторской А. В. Образовательные компетенции и методология дидактики. К 90-летию со дня рождения В. В. Краевского. URL: <http://khutorskoy.ru/be/2016/0922/index.htm>.

18. Хуторской А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. Народное образование. 2003. № 2. С. 58–64.

19. Foxon M., Richey R. C., Roberts R. C., Spannaus T. W. Training Manager Competencies: The standards (3rd Ed.). Syracuse, NY: ERIC Clearinghouse on Information and Technology, 2003. 177 p.

20. Rychen D. S., Salganik L. H. Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy paper. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office, 2002. 27 p.